

સલામી સવારની..

ચોકલેટ-સ્મકડાં દર્ઘ શાળાનાં ગારા ચાવે છે, પછાત છે શિક્ષણમાં છતાં ય 'આદર્શ'ના દાવે છે, तावे छे शिक्षडोने वर्षमां એક वयसा हिवसे -हताशाना रएगां जेन हुत्रुय सपनां वावे छे... (કોમ્પ્યુટરની સ્માર્ટ શાળા !)

प्रवेशोत्सव! -પછી 'વેકેશન'માં ખોવાઈ જશે!

ओयने यन -शिक्षडो ने जाजजो, 'ભીડ' साधन!! (મંત્રીશ્રીઓ - અધિકારીઓ) (એ જ એમનું મુલ્યાંકન)

ચિંતન

પાદપાનાં ભચં વાતાત્ પદ્મનાં શિશિરાત્ ભચમ્ । પર્વતાનાં ભચં વજાત્ સજ્જનાનાં ચ દુર્જનાત્ ॥

વૃક્ષોને પવનનો ભય છે, કમળોને ઠંડી ઋતુને ભય લાગે છે. પર્વતોને વજ (વિજળી)નો ભય હોય છે. એ જ રીતે સજ્જનોને દુર્જનોનો ભય હોય છે.

સમાજમાં દરેક ક્ષેત્રમાં ધનિક હોય કે ગરીબ, આસ્તિક હોય કે નાસ્તિક, વ્યાખ્યાન, કથાકાર-કલાકાર, નેતા-અભિનેતા, સૌને પોતાના ક્ષેત્રમાં જ સ્પર્ધકોનો ભય રહેતો હોય છે જયાં સુધી સ્પર્ધા - 'સ્પોર્ટમેન સ્પીરીટ' (રમતવીરની મનોવૃત્તિ) વાળી હોય ત્યાં તો સ્પર્ધા આનંદ અને પ્રેરણાદાયક બની રહે છે પરંતુ 'પટકી' નાખવાની દાનતથી થતી સ્પર્ધા ઝેરીલી અને વિનાશક હોય છે.

ઈશ્વરે સુખ અને દુઃખ જીવનના સિક્કાની જેમ બે બાજુ બનાવી છે એમ ભય અને આનંદ પણ બે બાજુ છે. અહીં પ્રાકૃતિક તત્ત્વોનું ઉદાહરણ આપી આ વાત સમજાવવામાં આવી છે.

સુવિચાર

- ભાગ્ય ઔર દુસરોં કો દોષ ક્યું દેના...
- જબ સપને હમારે હે તો કોશિશેં ભી હમારી હોની ચાહીએ **અમૃતબિંદ્**
- દુઃખની ફિલ્મની વચ્ચે આવતો ઈન્ટરવલ એટલે સુખ **મુંબઇ સમાચાર**
- પુષ્પની સુવાસ કેવળ પવનની દિશામાં જ પ્રસરી શકે છે,
- માણસાઈની સુવાસનું એવું નથી. એ તો પવનની વિરુદ્ધ દિશામાં પણ પ્રસરે છે અમૃતિબંદ્
- યુવાનોને નિયમની જાણ હોય છે,
 - જયારે વૃદ્ધોને અપવાદની ખબર હોય છે કાકાસાહેબ કાલેલકર
- તમે જો ટટ્ટાર ઊભો હોય તો તમારો પડછાયો વાંકો હોય તેની ફિકર કરશો નહીં **ચીની કહેવત**
- આજનું ઔષધ ઃ ફ્રુદીનાની પેસ્ટમાં લીંબુનો રસ ભેળવી ચહેરા પર ૧૦ મિનિટ લગાડી રાખવાથી ખીલ મટે છે (સંકલન : દિપક વી. આસરા)

બોધકથા

સામ્યવાદનો જન્મ નબળા પડતા સમાજવાદમાંથી થાય છે. જયારે જાગીરદારો, ધનપતિઓ, માત્ર પોતાના સ્વાર્થ અને વિકાસ માટે ગરીબોનું શોષણ કરે ત્યારે 'સામ્યવાદ' જન્મે - સુખ-શાંતિ માટે આપણી આસપાસના પણ બધા ભરપેટ જમે અને સંતુષ્ટ રહે એ જરુરી છે. નહીં તો ચોરી-લૂંટ-ખૂન.

એક પ્રગતિશીલ ખેડૂતને 'મકાઈ'ના પાક માટે દર વર્ષે રાષ્ટ્રીય એવોર્ડ મળતો હતો.

એક પત્રકારને આશ્ચર્ય થયું. તેનો ઈન્ટરવ્યુ લેવા આવ્યો - પૂછતું દર વર્ષે તમને એવોર્ડ મળે છે એનું

ખેડૂત કહે મારા ખેતરની ચારે બાજુ જે ખેતર છે તેના માલિકને પણ હું ઉત્તમ જાતનું બિયારણ મફતમાં આપું છું. તમને ખબર છે કે મકાઈ પરથી ઉડતી અણુરજ જ મકાઈના વિકાસ માટે મહત્ત્વની છે (પોલન). અને એ ક્રોસ પોલીનેસનને કારણે મારા પાકને એ સારા બિયારણનો લાભ મળે છે બાકી ખાતર-પાણી માટે હું જટલો જાગૃત છું એટલા મારા પાડોશીઓ નથી તેથી ઈનામ-એવોર્ડ મને જ મળે છે. જો મારી આસપાસ હલકા બિયારણની ખેતી હોય તો મને પણ નૂકશાન થાય...

ચુપીના નાથ રાજનાથ

દેશ અને દુનિયામાં ૮૦માંથી ૭૩ હેઠકો મળી હતી, ૨૦૧૪ની ચૂંટણીમાં ભાજપને કરીરાહુલ ગાંધી કિસ્મત અજમાવી મુખ્યમંત્રીપદે પણ રહી ચૂક્યા છે. મુખ્યમંત્રીપદે જોવા આતુર છે. સામે બોજ હટાવવા માગે છે.

દિગ્વિજય કર્યા પછી પણ વડાપ્રધાન પરંતુ બે વર્ષમાં મો દીશાસન નરેન્દ્ર મોદી માટે ઉત્તરપ્રદેશનું કોકડું દરમિયાન ઉત્તરપ્રદેશની જનતાનો ઉકેલવાનું કામ માથાનો દુખાવો ભ્રમ ભાંગી ગયો છે. ધોળા દિવસે પુરવાર થઈ રહ્યું છે. અમેરિકા અને આભના તારા ચૂંટી લાવી આપવાનાં મેક્સિકોને ડોલાવી પાછા ફરેલા પોકળવચનો અમલી નહીં બનતાં વડાપ્રધાન આગામી દિવસોમાં પ્રજા એનો બદલો લેવાનાં મૂડમાં ઉત્તરપ્રદેશમાં શ્રેણીબદ્ધ સભાઓ હોય એવું લાગે છે. અલબત્ત પ્રજાને યોજી વિવિધ સમુદાયોને ભારતીય વર્તમાન યુવાન મુખ્યમંત્રી અખિલેશ જનતા પાર્ટી તરફ વાળવા કૃતસંકલ્પ યાદવ પાસે જે ઊંચી આશાઓ હતી છે. આ કાર્યક્રમની શરુઆત થઈ તે પણ ફળી નથી એટલે આજની ચૂકી છે. સૌથી વધુ ધ્યાન દલિત તારીખે 'બહેનજી' - કુ. માયાવતીનો વોટબેંક પર મંડાયેલું રહેશે કારણ કે ઘોડો વિનમાં લાગે છે. એમને નાથવા કાશીરામે એ જ મતદાતાઓનું માટે જ પ્રદેશ અધ્યક્ષ તરીકે મૌર્ય ભારે નિષ્ફળતા સાંપડી હોવાનો ધ્રુવીકરણ કરવા માટે બહુજન સમાજ જેવા ઓછા જાણીતા દલિત ઈતિહાસ ભુલાયો નથી. ચારસોથી પાર્ટી નામે આખો રાજકીય પક્ષ અગ્રણીની નિમણૂંક કરાઈ છે. પરંતુ વધુ બેઠકો ધરાવતાં ઉત્તરપ્રદેશમાં સ્થાપ્યો હતો, જેનાં મીઠા ૫ળ એમનાં કોંગ્રેસ માટે ૫૬ ઉત્તરપ્રદેશ સંજીવની ભાજપ પાસે સર્વમાન્ય ગણાય એવો રાજકીય વારસ કું. માયાવતીએ બુદી બની શકે, એવી આશાએ એક જ ચહેરો છે, અને તે છે વારંવાર ચાખ્યાં છે. મોદીવેવમાં પ્રશાંત કિશોર જેવા તજજ્ઞને હાયર રાજનાથસિંહ. રાજનાથઉત્તરપ્રદેશના અને હિંદુત્વવાદી પરિબળો એમને પોતાના શિરેથી સંભવિત પરાજયનો

૧૯૫૧ માં સરકારે સેન્શર બોર્ડની રચના કરી અને ૧૯૫૨ માં ફિલ્મ સેન્શર એકટ અમલમાં આવ્યો ત્યારથી ભારતીય હિન્દી સીનેમાના પડદા ઉપર કેટલાય કાપ કુપ સાથે ફિલ્મ બતાવવી તે માટે એ, બી અને બી કેટેગરીની શ્રેણીમાં ફિલ્મોને મુકવામાં આવી અતિ હિંસક, અશ્લીલ, કોમી વમનસ્ય ફેલાવે તેવા સીન કાપ કુપ સાથે એ સર્ટીફિકેટ શકે છે અગર તો હાઈ કોર્ટમાં સીધી જ દાદ માંગી શકે છે એટલે કે આ ફિલ્મ માત્ર એડલ્ટ લોકો જ જોઈ શકે તેવા સર્ટીફિકેટ સાથે દર્શાવી શકાય તેમાં સગીર લોકોને પ્રવેશ માટે મનાઈ ફરમાવવામાં આવી છે. આ પ્રકારના સર્ટીફિકેટ બાદ જ ભારતમાં ફિલ્મ રીલીઝ થઈ શકે છે.

૧૯૫૨ થી એકટ અમલમાં મુકાયો ત્યારથી ભારતીય ફિલ્મ સેન્સર બોર્ડ સરકારની કઠપૂતળી જેવું રહ્યું છે અને સરકારના વર્ચસ્વ ઘરાવતા લોકો તેમજ ફિલ્મ સાથે ન્હાવા નિચોવાનો સંબંધ પણ ના હોય તેવા લોકોને બોર્ડના સભ્યો તરીકે ભૂતકાળમાં લેવામાં આવેલા હાલમાં બોર્ડના ૨૫ સભ્યો અને સલાહકાર સમીતીમાં ૬૦ સભ્યો છે જે ફિલ્મને કેટેગરી પ્રમાણે પાસ કરી સર્ટીફિકેટ ઈસ્યુ કરે છે. સેન્સર બોર્ડ નાપાસ કરેલ કે કાપ કૃપ કરેલ હોય તેની સામે ફિલ્મ નિર્માતા નિર્દેશકે અપીલમાં જઈ એડવાઈઝરી બોર્ડની સલાહ મુજબ વર્તન કરવાનું એટલે કે ફિલ્મને કાપ કુપ સાથે મંજુર કરેલ છે. કોમીદાવાનળ ફાટે એક કોમ કે ધર્મની લાગણી દુભાય, ઉત્તેજક દ્રસ્યોથી હિંસા કે અઘટીત કૃત્ય થઈ શકે તેવા પ્રકારના દ્રસ્યો, સંવાદો ઉપર ફિલ્મ સેન્શર બોર્ડ કાતર ચલાવી શકે છે. અગર તો તેના શબ્દો સંવાદો દ્રસ્યો બદલાવાની ફરજ પાડી શકે છે. સંજય લીલા ભણસાળીની ફિલ્મ રામલીલામાં એક કોમનું નામ દુર કર્યા બાદ જ મંજુરી આપી હતી તે જ રીતે સન્ની દેઓલની મહોલ્લા અસ્સી હજી અટવાઈ છે.

સેન્શર બોર્ડની મુખ્ય કચેરી મુંબઈના વ્હાઈટ હાઉસ નામના બિલ્ડીંગમાં આવેલ છે ત્યાથી ફિલ્મ રીલીઝ અંગેના સર્ટીફિકેટ આપવામાં આવે છે. હાલમાં ઉડતા પંજાબ ફિલ્મના ટાઈટલ સામે વિવાદ જાગતા ફિલ્મ સેન્શર બોર્ડ વિવાદમાં મુકાયેલ છે. ફિલ્મ સેન્શર બોર્ડ સામે હાઈકોર્ટમાં પીટીશન કરીને પણ નિર્માતા નિર્દેશકે દાદ માંગી શકે છે જયુરી ફિલ્મ જોઈ ત્યારબાદ સેન્શર બોર્ડને આદેશ કરી શકે છે કે કેટલા પ્રમાણમાં કાપ કુપ કરવા પછી સર્ટીફ્રિકેટ સાથે ફિલ્મ ભારતમાં રીવીઝ થશે.

ભારતીય સીનેમા ઉદ્યોગમાં દર વર્ષે ૩૦૦ થી ૪૦૦ જેટલી ફિલ્મો બને છે તેમાં પ્રાદેશીક ભાષાની ફિંલ્મો પણ આવી જાય દરેક વર્ગના લોકોને રસ મનોરંજનની માંગ તથા સાંપ્રત ઘટનાઓને આકારી રાજકીય, સામાજીક વિષય ઉપર ફિલ્મો બનતી રહે છે તેમાં

રહ્યાં છે. બિહાર જેવી સીધી ટક્કર તેઓ રાજપૂત કિસાન પરિવારમાંથી વરુણ ગાંધીએ પણ ઉપાડો લીધો છે.

નહીં હોવાની ઉપલક દેષ્ટિએ ભાજપ સ્વબળે અને રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘના આખરે એ નહે રુ-ગાંધી વંશના માટે સંજોગો સાનુકળ લાગે, પણ સમર્થકથી આજની સ્થિતિએ પહોંચ્યા બળવાખોર પ્રતિનિધિ છે. અલ્હાબાદમાં ખાટલે મોટી ખોડ તે 'ચહેરા' ની છે. છે. પાર્ટીમાં એમની સામે પછાત લોધા એમના સમર્થકોએ વરુણ ગાંધીને બિહારમાં મોદીનો ચહેરો ન ચાલ્યો સમુદાયના નેતા કલ્યાણસિંહે વર્ષો સુધી મુખ્યમંત્રીપદના ઉમેદવાર બનાવી ચૂંટણી એટલે આસામમાં સર્વાનંદ ઠંડુ યુદ્ધ ચાલુ રાખ્યું હતું. આજે લડવાની કરેલી ઉગ્રમાગણીથી પાર્ટીનું સોનોવાલનો સ્થાનિક ચહેરો આગળ કલ્યાણસિંહ ગર્વનર બનીને બેસી ગયા સ્થાનિક એકમ અને હાઈકમાંડ ડઘાઈ ધરાયો હતો અને ધાર્યુ પરિણામ પ્રાપ્ત છે પરંતુ હજુ મુખ્યમંત્રીપદ મળતું હોય ગયાં છે. વરુણ ગાંધીને સ્વાભાવિક રીતે

તંત્રીસ્થાનેથી...

ચહેરો આગળ ધરવો? અગાઉ ઉમા આદિત્યનાથ ગોરખપીઠના વડા છે

ભારતીને મુખ્યમંત્રી પદનાં ઉમેદવાર અને એમનું સમર્થન સાધુસંતો ઉપરાંત વચ્ચે પાર્ટી નક્કી નથી કરી શકતી કે જાહેર કરીને ચૂંટણી લડેલી પાર્ટીને વિશ્વ હિંદુ પરિષદ કરે છે. એમની ક્રકરવાદી હિંદુ ધર્માધ્યક્ષ તરીકેની ધરીને ચૂંટણી લડવી. તેથી મુંઝાયેલા ઈમેજને લીધે મુસસમાનો પાર્ટીથી રાષ્ટ્રીય અધ્યક્ષ અમિત શાહ કેન્દ્રમાં નારાજ રહે છે. પરંતુ દેશને 'કોંગ્રેસ નંબર - ટુ બેઠેલાં પૂર્વ અધ્યક્ષ મુક્ત' કરી દીધા પછી 'મુસલમાન રાજનાથસિંહને ચૂંટણી પ્રચાર

કરી શકાયું હતું. ઉત્તરપ્રદેશમાં કોનો તો મેદાનમાં આવવા તૈયાર છે. મહંત જ આરએસએસનું સમર્થન ન જ હોય. પરંતુ એકે હજારા જેવી 'મા' - મેનકા ગાંધી નીડર અભિવ્યક્તિ માટે જાણીતા છે. સોનિયા માટે રાહુલ છે એમ મેનકા માટે વરુણ છે. આ તમામ પળોજળો ઉત્તરપ્રદેશમાં કોનો ચહેરો આગળ મુક્ત' કરવા માગતો સાધુ સમુદાય સમિતિના સૂત્રધાર બનાવી મોદી

૧૯૫૨માં કિલ્મ સેન્સર એક્ટ અમલમાં આવ્યો સેન્શર બોર્ડના નિર્ણય સામે ફિલ્મ નિર્માતા અપીલ કરી

રાજકારણ અને સમાજની બદીને ઉજાગર કરવામાં આવે છે. ભ્રષ્ટાચાર, ત્રાસવાદ, હિંસા, બળાત્કાર, ખૂન જેવા મુદ્દાઓને મસાલેદાર બનાવી મનોરંજક રીતે ફિલ્મ નિર્માતા પ્રેક્ષકોના રસને ધ્યાનમાં લઈ ફિલ્મો બનાવે છે તેમાં અતિરેક તથા અવાસ્તવીક દ્રસ્યોનો ભરમાર હોય જેનાથી પ્રજા ગેરમાર્ગે દોરાઈ ભારતના સંવિધાન વિરૂધ્ધ કાયદા હાથમાં લઈ કામકાજ કરે તો

> દેશમાં હિંસા, કોમી દાવાનળ તથા ધાર્મિક લાગણીઓ ઉસ્કેરાય તેમ હોય તો તેવા દ્રસ્યો, સંવાદોને કાપ કુપ કરવાની તથા રીલીઝ કરતા અટકાવવાની સત્તા સેન્શર બોર્ડને છે.

તાજેતરમાં જોધા અકબરના રીલીઝ વખતે ચોક્કસ સમુદાયે સીનેમા ઘરમાં તોડફોડ કરી ફિલ્મ રીલીઝ કરતા અટકાવેલ. આવા ઘણા કિસ્સા પણ રીલીઝ થયા બાદ બને તો ચાલુ ફિલ્મ પણ રીલીઝ કરતા અટકાવવાની સત્તા સેન્શર બોર્ડને ૧૯૫૨ માં ઘડેલ ફિલ્મ એન્ડ ટેલીવિઝન એકટ અનુસાર આપવામાં આવી છે.

બ્રોડકાસ્ટ અને માહિતી પ્રસારણ ખાતાની સીધી દેખરેખ, નજર હેઠળ આ સમીતી કામકાજ કરે છે. ભારતમાં ટેલીવીઝનનો મોટો ઉદ્યોગ ફૂલ્યો ફાલ્યો છે તેથી જાહેરાતનું કરોડોનું માર્કેટ છે તેમાં ભામ્રીક જાહેરાત ઉપર રોકટોક

લગાવવા બ્રોડકાસ્ટીંગ સમીતીની રચના કરવામાં આવી છે. કેટલીકવાર બોર્ડના સભ્યો દ્વારા ફિલ્મ રીલીઝ કરવા માટે લાંચની પણ માંગણી કરવાના બનાવો પ્રકાશમાં આવ્યા છે. છત્તીસગઢની ફિલ્મના સર્ટીફિકેટ માટે બોર્ડના સીઈઓ રાકેશકુમારે લાંચ માંગતા સીબીઆઈએ તેમની ધરપકડ પણ કરેલ હતી.

અનુસંધાન પાના નં. ७ પર

पाडिस्तानी डलका हैठलना डाश्मीरनो उडलतो यरु

હમણાં જૂન ૨૦૧૬ના પ્રારંભમાં જ ભારતીય વિદેશ મંત્રાલયના પ્રવક્તા વિકાસ 🔝 છે તે ખાલી કર્યો નથી. સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં આ ઉપરાંત ૧૯૬૨ના યુદ્ધ પછી ચીને ગપચાવેલી સહાયે અખબારનવીસો સાથેની વાતચીતમાં કહ્યું કે પાકિસ્તાને ગપચાવેલા જમ્મુ-કાશ્મીરના પ્રદેશ(પાકિસ્તાની કબજા હેઠળના કાશ્મીર-પીઓકે)ને એણે ખાલી કરી દેવો જોઈએ.હજુ ૧૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૬ના રોજ યુ.કે.ના સાંસદ રાૅબર્ટ જ્હોન બ્લૅકમૅને જણાવ્યું કે ભારતીય સંસદનાં બંને ગૃહોએ સર્વાનુમતે પસાર કરેલા ઠરાવનો અમલ કરીને પાકિસ્તાને ગપચાવેલા જમ્મુ-કાશ્મીરના હિસ્સાને ખાલી કરાવવો જોઇએ.તેમણે આ વાત જમ્મુ આવીને કરી.તેમણે ઉમેર્યુ કે ૨૨ વર્ષ પહેલાં સંસદે પસાર કરેલા ઠરાવ છતાં કોઇ પ્રગતિ સધાઇ નથી એટલે 👚 સંસદનાં બંને ગૃહો (લોકસભા અને રાજ્યસભા)માં જમ્મુ-કાશ્મીર ભારતનું અવિભાજય હવેની મોદી સરકાર એ વિશે કાંઇક પગલાં ભરશે એવી અપેક્ષા જરૂર કરી શકાય. ભારત-પાકના સંબંધો અંગે આવાં નિવેદન થકી નવી ઉત્તેજના વ્યાપેલી જોવા મળે છે.

જમ્મુ-કાશ્મીરને સંયુક્ત રાષ્ટ્રના વિવાદિત પ્રદેશોની યાદીમાંથી નવેમ્બર-૨૦૧૦માં કાઢી નાંખવામાં આવ્યા છતાં અવળચંડું ઈસ્લામાબાદ એને આંતરરાષ્ટ્રીય ફલક પર સળગતા પ્રશ્ન તરીકે જીવંત રાખવા માટે ઉંબાડિયાં કરતું રહે છે. ભારત સાથેના જમ્મુ-કાશ્મીરના જોડાણ (વિલય)ને મહારાજા હરિસિંહે પ્રસ્તાવિત કર્યું અને ૨૭ ઑક્ટોબર, ૧૯૪૭ના રોજ તત્કાલીન બ્રિટિશ વાઇસરૉય અને ગવર્નર-જનરલ લૉર્ડ માઉન્ટબેટને એનો સ્વીકાર કરીને હસ્તાક્ષર કર્યા ત્યારથી એ ભારતીય સંઘનું અવિભાજ્ય અંગ બની ગયું. આમ છતાં, છાસવારે પાકિસ્તાન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર કે એની સુરક્ષા પરિષદ સમક્ષ 'જમ્મુ-કાશ્મીરમાં જનમત લઈને એના જોડાણને અંતિમ સ્વરૂપ આપવાનો પ્રશ્ન હજુ ઊભો છે' એવી રજૂઆત કરતું રહી વિવાદની આગ પરની રાખ ઉડાડ્યા કરે છે.

મહારાજા સામે દ્વિધાભરી સ્થિતિ હતી. સ્વતંત્ર રહીને સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ જેવું અલાયદું જમ્મુ-કાશ્મીર જાળવવાની એમની મહેચ્છા હતી, પરંતુ રર ઑક્ટોબર, ૧૯૪૭ના રોજ પાકિસ્તાની સરહદેથી પાંચ હજાર જેટલા તાયફાવાળા(રેઇડર્સ), પાકિસ્તાની લશ્કરના રીતસરના અફસરોની સરદારી હેઠળ, ઘૂસી આવ્યા અને મહારાજાના મુસ્લિમ લશ્કરી અને પોલીસ અધિકારી-કર્મચારી આક્રમણખોરો સાથે ભળી ગયા હતા. તાયફાવાળા તબાહી મચાવતાં છેક બારામુલ્લા સુધી આવી પહોંચ્યા ત્યારે મહારાજા હરિસિંહને ભારતની લશ્કરી મદદ લેવા અને જાન બચાવવા માટે ભારત સાથે જોડાઈ જવાનું સૂઝ્યું.આમ છતાં જમ્મુ-કાશ્મીરનો જે ભાગ પાકિસ્તાને ગપચાવ્યો હતો એ આજ દિવસ સુધી ખાલી કર્યો નથી. ઊલટાનું એણે ગેરકાયદે ગપચાવેલા ભાગમાંથી અમુક પ્રદેશ ચીનને હવાલે કરીને બીજિંગ સાથે વ્યૂહાત્મક જોડાણ કર્યું છે એટલે ભારત વિરુદ્ધની ધરી મજબૂત બનતી ચાલી છે.

ગત વર્ષે એટલે કે ઑક્ટોબર-૨૦૧૫માં પણ વિદેશ મંત્રાલયના પ્રવક્તા સહાયે 'પાકિસ્તાને ગેરકાયદે ગપચાવેલા ભાગને ખાલી કરવો જોઇએ' એવી વાત કરી હતી. એ વેળા પાકિસ્તાનના વડા પ્રધાન મિયાં નવાઝ શરીફે સંયુક્ત રાષ્ટ્રનાં ૭૦ વર્ષની ઉજવણી નિમિત્તે આયોજિત બેઠકમાં ભારત સાથેના કાશ્મીર વિવાદને ઉકેલવા બાબત પોતાના તરફથી ચાર મુદ્દાની ફૉર્મ્યુલા રજૂ કરીને ફરી સમાધાન સાધી લેવાનું ' ઉંબાડિયું ' કર્યું હતું. ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૫ના નવાઝ શરીફના ભાષણ પછી ભારતીય વિદેશ મંત્રી શ્રીમતી સુષ્મા સ્વરાજે ૧ ઑક્ટોબર, ૨૦૧૫ના રોજ સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં જે વ્યાખ્યાન આપ્યું, એમાં પાકિસ્તાનને જડબેસલાક ઉત્તર વાળવવાની તક હતી. સત્તામાં આવ્યા પહેલાં પાકિસ્તાન સાથે કડકાઈથી કામ લેવાના આગ્રહી વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી સરકાર ગિલગીટ-બાલટીસ્તાન સહિતના કાશ્મીર પર અનધિકૃત રીતે કબજો જમાવી બેઠેલા પાકિસ્તાનને સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં સણસણતો ઉત્તર આપવામાં નિષ્ફળ રહ્યાની વાત જમ્મુ-કાશ્મીરની પૅન્ચર પાર્ટીના રાષ્ટ્રીય અધ્યક્ષ પ્રા. ભીમસિંહે કરી હતી. એમનું કહેવું હતું કે નવાઝ મિયાંના ભાષણ પછી સુષ્મા સ્વરાજનું ભાષણ હતું, એમને સુવર્ણ તક મળી હતી; પણ એ ખોઈ બેઠાં . સુષ્માના ભાષણ પછી વિદેશ મંત્રાલયના પ્રવક્તા વિકાસ સ્વરૂપ અને સંયુક્ત રાષ્ટ્રમાં ભારતના સ્થાયી પ્રતિનિધિ અભિષેક સિંહે સ્પષ્ટતા કરવી પડી. વિકાસ સ્વરૂપે એ વેળા પાકિસ્તાનના કબજા હેઠળના કાશ્મીરમાંથી પાકિસ્તાને ઉચાળા ભરવા જોઇએ એ વાત કહી. એ પછી હમણાં પણ એમણે એ જ વાતને દોહરાવી છે. કમનસીબે વડા પ્રધાન મોદી કે વિદેશમંત્રી સુષ્મા સ્વરાજ કે પછી ભારતના લશ્કરી વડા તરીકે નિવૃત્ત થયેલા વર્તમાન વિદેશ રાજ્યમંત્રી જનરલ ડૉ. વી. કે. સિંહને મુખે પાકિસ્તાને ગપચાવેલા કાશ્મીરને ખાલી કરવાની કોઈ વાત ઝાઝી સાંભળવા મળતી નથી.

પૅન્થર પાર્ટીના નેતા પ્રા.ભીમસિંહ કહે છે કે ૧૯૪૮માં સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘના ઠરાવ છતાં ૧૩ ઑગસ્ટ, ૧૯૪૭થી ૩૨,૦૦૦ ચોરસ માઇલનો જે ભારતીય પ્રદેશ પાકિસ્તાને ગપાવેલો

ભારતની ૨૦,૦૦૦ ચોરસ માઇલ જેટલી ભૂમિનો મુદ્દો ઊઠાવવામાં પણ શ્રીમતી સ્વરાજ નિષ્ફળ ગયાં હતાં. પાકિસ્તાને તો સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ચાર્ટરની વિરુદ્ધ પાકિસ્તાન કબજા હેઠળનો ૫૦૦૦ ચોરસ માઇલ કરતાં વધુ વિસ્તાર ચીનને લીઝ પર આપ્યાની બાબતમાં પણ ભારત સરકારે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની મધ્યસ્થીથી એને પરત મેળવવા પ્રયત્ન કરવા ઘટે.

વડા પ્રધાનપદે પી.વી. નરસિંહ રાવ હતા ત્યારે રર ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૪ના રોજ ભારતીય અંગ હોવા ઉપરાંત પાકિસ્તાને ગપચાવેલા કાશ્મીરના ભાગને ખાલી કરવાની માગણી કરતો ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો. સર્વાનુમતે પસાર થયેલા આ ઠરાવમાં ભારતની ભૂમિ પરના કબજાને સમાપ્ત કરાવવા માટે ઘટતાં તમામ પગલાં ભરવાનો એટલે કે જરૂર પડે તો આક્રમણ પણ કરવાની જોગવાઇ એમાં હોવાથી ભારત સરકાર એ પગલાં પણ ભરી શકે તે માટેની મોકળાશ છે. જોકે ભારત સરકારની ઇન્સ્ટિટ્યુટ ફૉર ડિફેન્સ સ્ટડીઝ ઍન્ડ ઍનાલિસીસની વેબસાઇટ પર અત્યારે ઝળકતા સંઘ પરિવારના વિચારક કે. કલ્યાણરામનના 'પાકિસ્તાનના કબજા હેઠળના કાશ્મીર અંગે ભારતીય દેષ્ટિકોણમાં પુનર્વિચાર' શીર્ષક હેઠળના લેખમાં યુદ્ધ છેડવા જતાં પાકિસ્તાનના મિત્ર ચીન સાથે બાખડવાનું જોખમ વહોરવાનું આવે એટલે એ વિકલ્પને ટાળીને પશ્ચિમના દેશો સહિત વૈશ્વિક સ્તરે ભારતે પાકિસ્તાની કબજા હેઠળના કાશ્મીર (પીઓકે) પરના ભારતીય અધિકાર અંગે વ્યાપક પ્રચાર કરવાનું સૂચવાયું છે. પીઓકેના વિદેશવાસી નાગરિકોમાં પણ એના પ્રચારથી લોકશાહી રાષ્ટ્ર ભારતની તરફેણમાં જનમત કેળવવાથી ભારતનો દાવો મજબૂત થશે, એવું કલ્યાણરામનનું કહેવું છે. જોકે આ

લેખના પ્રારંભમાં પંડિત જવાહરલાલ નેહરુથી લઈને ડૉ. મનમોહન સિંહની કાશ્મીર કોકડું ઉકેલવાની નીતિરીતિની રીતસર ભાંડણલીલા જોવા મળે છે. લેખને અંતે 'તેમના લેખમાં વ્યક્ત થયેલા વિચારો સાથે ભારત સરકાર કે તેની આ સંસ્થા સંમત નહીં' હોવાની નોંધ મૂકીને સંભવિત વિવાદનો છેદ ઉડાડવામાં આવ્યો છે.

વ્યૂહાત્મક રીતે જમ્મુ-કાશ્મીરને ભારત સાથે જોડવા માટે હંગામી ધોરણે બંધારણની કલમ ૩૭૦ની જરૂર હતી. વડા પ્રધાન નેહરુ પણ એના વિશે 'ઘિસતે ઘિસતે ઘિસ જાયેગી' એવો મત ધરાવતા હતા. આ

બંધારણીય જોગવાઇએ જમ્મુ-કાશ્મીરને બક્ષેલા વિશેષાધિકારોને સ્થાને નેહરુ અને કોંગ્રેસની કેન્દ્ર સરકારોએ શ્રીનગરને દિલ્હીની વાત સ્વીકારતું કર્યુ હતું. જનસંઘના સંસ્થાપક ડૉ.શ્યામાપ્રસાદ મુકરજીએ જમ્મુ-કાશ્મીરની કલમ ૩૭૦ હેઠળની પ્રાદેશિક સ્વાયત્તતાને ટેકો આપ્યો હતો,પણ નાગપુરથી આરએસએસના નિર્દેશ અનુસાર પક્ષે નીતિ બદલી હોવાનું જનસંઘના અધ્યક્ષ રહેલા બલરાજ મધોકને ટાંકીને બલરાજ પુરી નોંધે છે.આરએસએસની ૨૦૦૩માં કુરુક્ષેત્રમાં મળેલી પ્રતિનિધિ સભાની બેઠકમાં પસાર થયેલા ઠરાવ મુજબ, જમ્મુ-કાશ્મીરના ત્રિભાજનની માગણી કરાઇ હતી. કાશ્મીર ખીણ પ્રદેશ, જમ્મુ અને લડાખ અલગ અલગ શાસિત પ્રદેશો(રાજ્યો) બનાવવાનો એનો આગ્રહ હતો,પણ કેન્દ્રની વાજપેયી સરકારના ગૃહમંત્રી તરીકે લાલકૃષ્ણ આડવાણીએ એનો વિરોધ કર્યો હતો.દેશના મુકુટમણિ અંગે સંઘ,જનસંઘ,ભાજપ,વિહિંપની ભૂમિકામાં કાયમ વિરોધાભાસનાં દર્શન થતાં રહ્યાં છે. જમ્મુ-કાશ્મીરની પ્રજા કોમી ધોરણે વિભાજનને પક્ષે નથી,પણ સંઘ એના ત્રિભાજનની વાત કરે છે ત્યારે વિહિંપ એના ચતુર્ભાજનની માગણી કરે છે. કાશ્મીરી પંડિતોને માટે ચોથા પ્રદેશની વાત આગળ કરાય છે.

અતિતની આજ

ડો. હિર દેસાઈ

જમ્મુ-કાશ્મીરના રાજ્યપાલ રહેલા લૅફ્ટનન્ટ જનરલ એસ.કે. સિન્હાએ જે મુફ્તી મોહમંદ સઇદને મુખ્યમંત્રી તરીકે ચાલુ રાખવા એ 'રાષ્ટ્રહિતમાં નહીં' (મિશન કશ્મીર) હોવાનો લેખિત મત કેન્દ્ર સરકારને ૨૦૦૫માં જણાવ્યો હતો,એ જ મુફ્તીની પીપલ્સ ંડેમોક્રૅટિક પાર્ટી(પીડીપી) સાથે ભાજપી વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી ભાજપનું જોડાણ કરીને જમ્મુ-કાશ્મીરમાં મુક્તીના વડપણ હેઠળની મિશ્ર સરકાર બનાવે છે! અત્યારે મુક્તીનાં શાહજાદી મેહબૂબા મુક્તીના વડપણ હેઠળની સરકારમાં ભાજપ સામેલ છે. જમ્મુ-કાશ્મીરના

અનુસંધાન પાના નં. ७ પર

નાની-નાની વાતોની ફરિયાદ કરવાને બદલે જે મળ્યું છે એનો સર્વશ્રેષ્ઠ સદઉપયોગ કરતા શીખીએ

ગરમી કયાં હજુ એવી પડી છે,

કાયદો

अने 5।नून

अधिन त्रिवेही

હજુ કેટલાયના ઘમંડો ઓગળ્યા નથી...!! ૪૫° થી શરુ થઈને ગરમીનો પારો છેક ૫૦° ની લગોલગ પહોંચી ગયો પણ આ બધા આંકડાઓ ભરી દઈ શકે Social media અને Print media ને કારણે વધુ આશરો નથી એ તો આજે પણ આટલી કાળઝાળ ગરમીમાં એકદમ શાંતિથી, નિરાંતે લીમડા નીચે કે આંબા નીચે ઓટલા પર કે ખાટલો ઢાળીને લંબાવી જ દે છે. અને આ આંકડાઓની જાણકારી રાખનારા ટાઢીટમ AC ઑફિસોમાં, ઘરોમાં કે ગાડીઓમાં 'ગરમી બહું છે!' ની બૂમો પાડતા જણાય છે! આજકાલ નાની-નાની બાબતોમાં ખોટું લાગી જવું, રીસાઈ જવું કે અકળાઈ જવું એ નાના-મોટા તમામ માટે સમસ્યારુપ બાબત છે. 'હું પણાને ભૂલીને 'આપણે' અને 'અમે' ની ખોટ વર્તાય છે. સૌને માત્ર પોતાનો જ પ્રશ્ન મોટો લાગે છે. રુડયાર્ડ કિપ્લિંગ લિખિત કૃતિનો કુંદનિકા કાપડિયા દ્વારા કરાયેલો આ અનુવાદ ખૂબ પ્રેરણાદાયક છે :

''તારી આસપાસનાં બધા જયારે મિજાજ ગુમાવે અને તારા પર એનો દોષ ઢોળે ત્યારે તું જો મગજ ન ગુમાવે - બધા લોકો તારા પર શંકા કરે ત્યારે તું જો તારામાં વિશ્વાર રાખી શકે અને સાથે એમની શંકાશીલતાને પણ ઉદારતાથી નિભાવી શકે

તું રાહ જોઈ શકે અને રાહ જોતાં થાકે નહીં, કે તારા પ્રત્યે જૂઠાણાં આચરવામાં આવે ત્યારે તું જૂઠાણાં ન આચરે -

અથવા, તને ધિક્કારવામાં આવે ત્યારે તું ધિક્કારવા ન લાગે, અને છતાં બહુ ભલા હોવાનો દેખાવ ન કરે કે ડાહી ડાહી વાતો ન કરે -

તું સપનાં સેવી શકે પણ તારો દોર એને ન સોંપે, વિચાર કરે પણ વિચારોને જ તારું લક્ષ્ય ન બનાવે -જય અને પરાજય બંનેને તું સમાનભાવે સ્વીકારી શકે; તેં કરેલી સાચી વાતને, પ્રપંચી લોકો મૂર્ખાઓને ફસાવવા માટે મારી મચડીને રજૂ કરે ત્યારે એ તું સ્વસ્થપણે સાંભળી શકે - અથવા જેને માટે તેં જીવન અર્પી દીધું હોય, તે બધી બાબતોને ભાંગી પડતી જુએ ત્યારે વાંકા વળી એને ઊંચકી લઈ જીર્ણશીર્ણ સાધનો વડે ફરી એનું નિર્માણ કરે -

તે જીતેલી બધી વસ્તુઓનો એક ઢગલો કરી, એને એકીવારે હોડમાં મૂકી હોડમાં મૂકી શકે અને એ બધું ગુમાવે ત્યારે એકડે એકથી ફરી શરૂ કરી શકે અને તારી હાનિ વિશે એક હરફ પણ ન ઉચ્ચરે -

તારા સ્નાયુ મનની બધી શક્તિ ગુમાવી દે અને તારું શરીર તદ્દન ચૈતન્યવિહોણું બની જાય ત્યારે પણ તારું મનોબળ તેમને કહે : અડીખમ રહેજો -

ટોળામાં સાથે તું વાતચીત કરે અને છતાં તારી ભદ્રિકતા જાળવી રાખે, કે રાજવીઓ સાથે હળેભળે છતાં સામાન્યનો સંસ્પર્શ ન ગુમાવે -

દુશ્મનો કે પ્રેમાળ મિત્રો તારી લાગણી કદી ન દૂભવી શકે, બધા લોકો તારો સંપર્ક સાધે પણ ઘનિષ્ઠતા કોઈનીય ન હોય - કઠોર પળને તું જો સાર્થક વિપળથી

તો આ પૃથ્વી તારી છે, એમાં જે છે તે બધું તારું lime light માં આવ્યા! બાકી જેની પાસે ઘર નથી, છે; અને સૌથી વધુ તો, મારા પુત્ર, તું માનવ બન્યો હોઈશ.''

આપણને મળેલું આ અમૂલ્ય જીવન અને મનુષ્ય અવતાર કોઈના ભલા માટે કે કોઈના ઉપયોગમાં આવે તો જ આપણો અવતાર લેખે લાગે. માતા, પિતા, મિત્રો, ભાઈ-બંધુઓ, શિક્ષકો, માર્ગદર્શક આ તમામ ઉપરાંત આપણા માટે અનાજ-કાપડ વગેરે પેદા કરનાર, મકાન ચણનાર અને આવા કેટલાય લોકોની સેવાઓ નાનપણથી જ આપણને



મળતી રહે છે. તો આપણે પણ આપણાશી ه ۱ - ۱ د ۱۱ બીજાઓની સેવા કરીએ તો જ રામાજમાં રાંતાુલના જળવાઈ રહે.

આમ કરવાથી <mark>આ તમામ સેવા આપનારાના ઉપકારનો બદલો વ</mark>ળી રહેશે, એમ નથી. પણ છતાં આપણે કોશિશ તો જરુર કરવી પડશે. વૉલ્ટ ડીઝની લખે છે, ''મારી આટલી બધી ખ્યાતિ પણ મારી દીકરી પાસેથી આજ્ઞાપાલન કરાવવામાં મને સહાયરૂપ નીવડતી નથી... તો પછી મને લાગે છે કે જગવિખ્યાત બનવામાં બહુ માલ નથી!" આપણે કેટલા સુખી, સમૃદ્ધ કે જગવિખ્યાત છીએ તે અગત્યનું નથી પણ મહત્ત્વની બાબત એ છે કે જગતમાં આવવાનો આપણો ઉદ્દેશ શું છે? નાની-નાની વાતોની ફરિયાદ કરવાને બદલે જે મળ્યું છે એનો સર્વશ્રેષ્ઠ સદ્ઉપયોગ કરતા શીખીએ.

નાની-નાની વાતમાં લડી પડવું, મનમાં ને મનમાં ઘૂંટાઈને જીવવું, નજીવી બાબતમાં આત્મહત્યા જેવું અંતિમ પગલું લઈ લેતાં પણ ન અચકાવું એ આપણામાં રહેલા 'હું' પણાના અતિરેકનું જ પરિણામ છે. જીવન ખૂબ સુંદર છે, માણવાયોગ્ય છે માટે પળેપળનો સદ્ઉપયોગ કરીને ઈશ્વરની રચેલી આ સૃષ્ટિને મનભરીને માણીએ.

"Do not linger

to gather flowers to keep them, but walk on,

for flowers will keep themselves blooming all your way"

- nehalgadhavi101@gmail.com